

ШАШКЕВИЧІЯНА SHASHKEVYCHIANA

Ч. 6 - 7 Р. IV.

ВІННІПЕГ

ЛИСТОПАД 1966

Шашкевичіана

Shashkevychiana

Збірник Заповідника Маркіяна Шашкевича у Вінніпегу

Periodical of Markian Shashkevych Centre Periodique du Centre Markian Shashkevych

Збірник присвячений життю, творчості й культурі Маркіяна Шашкевича.
Появляє ться в листопаді й червні, місяцях народження і смерті
Пробудителя.

Видає Кураторія Заповідника Маркіяна Шашкевича
у Вінніпегу

Редагує Колегія.

Відповідальний редактор: М. Г. МАРУНЧАК

З М І С Т

о. Василь Прийма: Нащадки Маркіяна	129
Яр. Рудницький: Шашкевич в літературній оцінці Івана Франка	130
Іван Франко: М. Шашкевич і галицько - руська література	131
Микола Т. Каган: Хто склав родовід Шашкевичів?	139
Михайло Г. Марунчак: Рід Шашкевичів	142
о. Дамаскин Попович, ЧСВВ: Читальня українських богословів у Львові ім. М. Шашкевича	144
Від Кураторії Заповідника	153
Листи Маркіяна Шашкевича	154
З надісланих листів	159

На обкладинці — Іван Франко

Передплата: Один долар на рік, одне число — 50 центів.

Адміністрація радо вітає гуртову передплату на кілька років наперед.
Відповідальний за адміністрацію: МИРОСЛАВ СПІВАК.

Адреса редакції й адміністрації: **MARKIAN SHASHKEVYCH CENTRE**
49 Euclid Avenue, Winnipeg 4, Man.
Canada.

Друкарня Видавництва "Новий Шлях", 184 Александер Евію, Вінніпег.

НАЩАДКИ МАРКІЯНА

Золочівська земля золота,
Золотиться зазілена злотом.
Ясна Княжна-Підлисецька Гора,
На плодючі поля спогляда,
Що сльозами напоені й потом.

Що тілом насичені й кров'ю,
Де лягли українські жовніри.
Окрилені вічною славою,
В жагучій тузі за державою,
Одуховлені святістю Віри.

Це ж нащадки Твої Маркіяне!
Лицарі "Русалки Дністрової",
Золотими шумлять колосками,
Запашними пахнуть квіточками,
Це Твої Україно Герої!

Безіменні, як дуби в Гологорах.
Чи всім знані Отці-Патріоти,
Що віками мов вогні-метеори,
Зоряно мерехтять у просторах,
Кличуть нас до святої роботи.

Гей! Хто Русі-України дитина!
Хто Віру Батьків зберігає?
Не лякайся! Тебе зве Батьківщина.
Скинь ярмо! Будь борець і людина!
Тебе Воля й вінець слави чекає!

Маркіяна Земля Золотая,
Колоссям зерновим золотиться.
Мов царівна в вінку молодая,
Як гранітна скала крем'яная
Скарбом Віри, Вогнем Волі іскриться!

Дух Шашкевича в народі діє.
Злат-жолудь міці й росту насіння.
Ой, здійсняться Маркіянові Мрії,
Бо народ повний Віри й Надії,
Діждесь Сонця-Свободи Воскресіння!

Золочівська земля золота,
Золотиться зазілена злотом.
Ясна няжна-Підлисецька Гора.
На зелені поля спогляда,
Що напоені кров'ю і потом.

о. Василь Прийма

ШАШКЕВИЧ В ЛІТЕРАТУРНІЙ ОЦІНЦІ ІВАНА ФРАНКА

П'ятдесятиліття смерти Івана Франка (1916-1966), який походив із тієї самої Галицької України, що й Маркіян Шашкевич, насуває само з себе питання:

Як оцінював великий Каменяр творчість Пробудника Галичини — о. Маркіяна Шашкевича, як ставився він до свого визначного попередника на літературному й громадському полі?

На основі того, що досі надруковано з Франкової письменницької спадщини, можна ствердити, що Франко дуже позитивно оцінював діяльність Шашкевича. Він присвятив йому не тільки окреме місце в своїй "Історії літератури", в якій писав між іншим таке:

(Шашкевич) "умів — як говорить один із його сучасників, запалити в серцях вогонь, що гасне либонь тільки в могилі". Він був м'який з природи, а в парі з цим енергійний... В справах, що торкалися (інтересів народу), він не знав хитань: народна мова, мова селян повинна бути основою літератури й просвітньої діяльності; література і письменство повинні передусім служити піднесенню народу" (переклад Я. Р. з "Енциклопедического словаря" Брокгауза - Ефрона, Том 41, Сб. 1904, сор. 311)

Крім цієї високої оцінки Шашкевичевої творчости в єдиному синтетичному комплексі історії української літератури Франко торкався епізодично ролі Шашкевича в своїх літературно-критичних статтях і в листах до деяких сучасників. В одній із статей п.н. "М. Шашкевич і галицько-руська література", Франко обговорив працю В. Коцовського п. н. "Пам'яті Маркіяна Шашкевича" й не погоджуючися в багатьох твердженнях він зокрема видвигав новаторство Шашкевича так в літературі, як у загально-громадському житті (пор. Франкову статтю, що передрукована в цьому числі журналу).

Як сказано, Франко згадував досить часто о. М. Шашкевича в своїх листах. Отак напр. у листі до Климентії Попович (з 4. V. 1884) він писав про нього таке:

"Шашкевич написав лиш кілька кусничків, досить невикінчених щодо форми, — а прецінь вони чарують і завсігди будуть чарувати читателя тим, що впливає з серця чистого, з душі і з темпераменту оригінального і дуже симпатичного" (Іван Франко: Твори, Том 20, Київ 1956, стор. 224).

М. ШАШКЕВИЧ

І ГАЛИЦЬКО - РУСЬКА ЛІТЕРАТУРА

Недавно вийшла особною відбиткою з ПІ не виданого ще тому записок Наук. тов. ім. Шевченка у Львові невеличка праця д. В. Коцовського "Пам'яті Маркіяна Шашкевича", читана на однім засіданні того тов. при нагоді перенесення тіла Шашкевича до Львова. Д. Коцовський звісний уже своїми працями про Шашкевича і критичним виданням його творів; праці ті були прихильно оцінені не тільки у нас, але й за границею, такими вченими, як Пипін і Дашкевич. Беручи в руки нову його працю про Шашкевича, ми надіялись найти в ній нові причинки до зрозуміння і оцінення діяльності Шашкевича, та прочитавши сю працю — трохи розчарувались. Автор, замість сконцентрувати свою увагу на Шашкевичу і його добі, гуляє по широкім просторі 1000-літньої історії Русі і Слов'янщини, вихапує тут один факт, там другий, не раз відділений від нього століттями і сотками миль простору, і, набравши в'язанку таких фактів, виводить із них щось таке, чого по законам логіки зовсім не слід би ждати! Замість правильної аргументації виходить ошоломлення читача купою подробиць, в котрих задля їх відірваності тяжко розібратися.

Знову ж у листі до Василя Лукича, 13 квітня 1884, Франко писав:

"Повертаючи з Завалова, будьте ласкаві привезти до Болехова також Шашкевичеву "Azbukę i abecadlo", треба мені переписати до дальшого тома бібліотеки, котрий думаємо видати разом з Коцовським і в котрім звійде багато цікавого, переважно рукописного матеріалу (там же, стор. 219).

А ось, що писав Франко в листі до М. П. Драгоманова, 20. III. 1885, в справі заплянованого щомісячного літературного, наукового і політичного журналу "Братство".

"На листах "Братства" поміщати будуть свої праці всі знатніші наші писателі з Галичини і споза її границь. Крім того будуть тут поміщені досі ще не печатані твори, листи і записки наших давніших писателів, як Шевченка, Квітки, Костомарова, Бодянського, Максимовича, Руданського, Шашкевича, Свидиницького, Могильницького, Навроцького і др." (там же, стор. 270).

Яр. Рудницький

Чим був Шашкевич для галицько - руської літератури? З дотеперішніх праць про нього, а головне з праць самого д. Коцовського ми знали, що він був свого роду новатором, вніс у галицько - руську літературу нові елементи, котрих у ній досі не було і котрі він черпав почасти з творів українських, з пісень народних, від польських романтиків, із слов'янського відродження, з сучасних літератур європейських (хоч ті останні, здається, він знав небагато). Новою супроти давнішого галицько - руського письменства у Шашкевича є не тільки мова — гарна і чиста народна. Щодо мови у нього були попередники ще в XVIII віці, автори “свігської політики” і полународних пісень дворацьких, котрих купа яко пісні народні увійшла в збірку Вацлава з Олеська. Новим був дух Шашкевичевої поезії — свіжий і оригінальний: новим був той її індивідуальний, суб'єктивний характер, що дає нам можливість із-за кожного твору, із-за кожного стиха бачити особистість поета, його симпатичну вдачу і щире серце. У Шашкевичевих віршах у нас перший раз повіяло духом поезії XIX віку; давня “мова богів”, як колись називано поезію, тут сталася кристалізованою, очищеною мовою людського серця, зверненою безпосередньо до сердець усіх інших людей. Так ми розуміємо слова д. Коцовського про те, що Шашкевич “зірвав книжні пута письменства” (стор. 10). Справді в своїй поезії він не ставав на котурни, не маскувався і не удавав, а говорив так само просто, від душі, як би говорив усно в хвилях афекту і підйому чуття — і се його велика іновачія в галицько - руській поезії, се засновок справді нової, справді народної школи літературної. Народні пісні тут тільки наполовину могли бути для нього взірцем; вони так само прості і натуральні, та при тім вони імпersonальні, без суб'єктивного колориту, індивідуальність поета в них затерта.

Супроти сього нам тяжко зрозуміти те, що д. Коцовський говорить про кілька рядків перед фразою про “зривання книжних пут письменства”, немовбито “значення Шашкевича лежить іменно в тім, що він тісніше зісполнив передання книжні питомого письменства й се, що зачер з літератур інших, з поезією й живою мовою народу”. Поперед усього, що се значить: зісполити якісь передання з такою чи сякою мовою? Хіба переповісти їх тою мовою. Ну, се ще була б не велика заслуга — заслуга звичайного переводчика.

Шашкевич справді перекладав дещо на нашу нар. мову, та я не знаю, щоб се була така велика його заслуга, титул

до безсмертної слави. Важніше те, що д. Коцовський пише про “передання книжні питомого письменства”. Виказано сеї тези, що Шашкевич був прямим продовженням нашого давнього письменства і виразом усіх кращих його ідей, посвячена вся праця д. Коцовського. Та мені здається, що д. Коцовському не вдалося виказання зв'язку між Шашкевичем і нашою старою літературою. Я не вхожу наразі в те, чи зв'язок такий був, чи ні, але мушу завважити, що д. Коцовський взявся до своєї аргументації зовсім не з того кінця, котрого було б слід. Замість вийти від Шашкевича і на основі докладного аналізу його творів, його життя, виховання і впливів духовних, яким він підлягав, виказати, що Шашкевич справді те й те завдячував нашій старій літературній традиції; а відтак уже слідити за корінням тої традиції методом ретроспективним, д. Коцовський починає від характеристики давньої церковно-слов'янської літератури чи властиво тої її часті, котру Ягіч назвав “кирильською” в противенстві до глагольської, вказує шлях, котрим вона йшла до нас, згадує про Нестора і його неприхильність до противників Фотійової схизми, підносить роль Волощини при передачі старої літератури з Болгарії на Русь (примітимо, що факту літературного не подає ані одного, а наводить самі факти політичні; взагалі ся роль волохів в часі перед XIV віком видається нам проблематичною; д. Коцовський наводить тільки один факт давніший, про підвладність волоховських князів під кн. галицькими; дальші факти у нього наведені (стор. 3—4) з пізніших часів (XV—XVII віку).

Згадавши про те, що Галич і Львів держались ще якийсь час по упадку Києва під монгольською навалою, автор характеризує далі час упадку Галича (після 1380 р.), котрий в тім стані мертвоти лежав аж до половини XVI віку. Далі характеризує д. К. нове відродження южної, а особливо гал. Русі, що вийшло від Литви і в другій половині XVI віку проявилось розцвітом братств, шкіл, друкарень, письменства у Львові, Острозі і по других містах.

Д. К. підносить демократичний характер Ставропільського братства і його школи в противенстві до тодішніх шкіл єзуїтських, підносить гарячі слова Івана Вишенського в обороні мужиків, хоча й приточує до тих цитат ні к селу ні к городу цитати з Барановича і з запорозького вірша про (політичну) свободу України і козацтва і про бунти укр. мужиків проти шляхти, з котрими Ба-

ранович не дуже-то симпатизував. Темними видаються нам слова Д. К-ого про тодішню нашу літературу: “Мимо упадку зуміла наша суспільність зберегти гарні передання часів давніх; при всіх заворушеннях і усобицях, при сильних сторонніх впливах не розбилась вона ніколи цілком на ворожі суспільні верстви, все наново єдналась, ставала до діла” (стор. 7—8).

Ми не знаємо, які се гарні передання часів давніх зберегла наша суспільність XVI—XVII в., коли те, що в ній було справді гарне і життєвнє (братство, школи, друкарні, козацтво, зв'язки театру, література), було власне нове, постало чи то під впливом нових потреб, чи під впливом посторонніх, західних інституцій, як се показує й сам д. Коцовський. А слова про нерозбивання суспільності на ворожі верстви прямо історично невірні. Адже ж від Люблінської унії почав довершуватися великий розлом руської суспільності на “поспільство” і шляхту, що в протягу несповна 100 літ у переважній часті з руської сталася польською! Адже від Берестейської унії 1596 р. починається другий розлом серед руської суспільності — релігійно-обрядовий, котрий дійшов до того, що в 1648 і дальших роках православні козаки різали руських уніятів та аріан нарівні з ляхами і євреями. І коли се роз'єднані верстви нашої суспільності “все наново єднались і ставали до діла”?*

Дальші часи XVII—XVIII в. характеризує д. К-ий дуже коротко і побіжно, вказуючи тільки на шкідливий вплив піддання Лівобережної України під Москву, згадуючи загально про діяльність Ставропігії у Львові і про праці деяких василіян над історією руської церкви (чому тільки Кульчинського, що друкував свою книжку по-латині і в Римі?) Далєко важніша була праця Стебельського “Dwa wielkie swiatla”** і над ділами для народу (“Народовіщаніє” і “Богогласник”). Щодо тих двох книжок, то нам здається, що д. К. помиляється, думаючи, що вони були призначені для народу.

“Народовіщаніє”, як видно з титулу, призначене було для отців, яко підручник для катехізації; сьому відповідає й уклад книги. Катехітична часть уложена в мові, дуже близькій до народної, а оповідання і легенди, що служать

* Поправимо тут помилку д. К-ого, що не “під кінець XVI в. переноситься осередок духовного життя південної Русі до Києва” (стор. 8), а тільки коло 1620 р. Друкарня в Києві постає десь коло 1615 р.

** (“Два великі світла”).

поясненням поодиноких догм, писані мовою церковною. Так само й “Благогласник” не був книгою, призначеною для люду, але прямо для ужитку церковного, богослужбового. Не дуже щасливо дібрані й останні два приміри: Гарасевича “Annales”***, писані по-латині, історичні праці Зубрицького., з котрих Шашкевич міг знати тільки одну, видану по-польськи. Що ж із цього всього виводить д. Коцовський? “Так отже, — читаємо у нього (стор. 8), — ніколи цілком не переривалась нитка, що нас лучила з минувшиною, а минушина ся сягає дуже давніх часів і не могла же пройти без сліду. Бачимо се й на провідних гадках і діяльності М. Шашкевича. Ті гадки, що держались століттям серед суспільності, не могли не проявитись у чуткій душі сучасного поета”. Підозріваємо, що д. К-ий навмисно так темно устилізував оці свої висновки, щоби в них не можна його було спіймати на нічім конкретнім. Звісно, нитка, що нас лучила з минувшиною, ніколи не переривалась, бо якби раз перервалася, то вже би нам і був капут. Звісно, минушина наша сягає дуже давніх часів, бо її сміло можна віднести до арійської правітчини, а коли хто хоче й до Носового ковчега. Звісно, ся минушина не могла пройти без сліду, бо ж її витвором є вдача, спосіб життя, мова, історія народу. Але чи се все можна сказати й про літературу? Звісно, до певної міри можна, бо ж, напр., вплив церковних книг і церковної проповіді не переривався від Володимира Вел. Та тільки до пояснення появи Шашкевича се все ані крихти не стосується. Які гадки знаходить д. Коц. в душі Шашкевича, схожі з тими, “що держались століттями серед суспільності”? “Читаючи цю цірі. теплі слова Маркіяна (котрі?), пригадуємо собі та к і ж слова наших письменників часів попередніх”. Автор приводить “Слово о полку Ігоря”, Мономаха, Данила Паломника, Теодосія Печерського, Вишенського, Барановича і т. д. і кінчить: “У Маркіяна то саме щире, тепле серце, ті самі відносини чи до справ народних, чи до родини. товаришів, прихожан, те саме високе розуміння свого післанництва”. От тобі й на! Тільки що нам обіцяно показати думки Шашкевича, схожі з провідними думками старої літератури, а потім зараз показано — щире серце. Але щире серце не думка! Воно не взяте з літератури, бо воно дар природи, воно вносить у літературу свій колорит. А “високе розуміння свого післанництва” д. Коц. додав в останній хвилі, бачачи, мабуть, неадаптованість свого

*** (Літописи, річники).

виводу і не мотивуючи сеї фрази нічим ані у Шашкевича, ані тим менше можучи її поставити як якусь провідну думку давньої руської літератури.

Зовсім хибними і з фактичного і з логічного боку видаються нам усі загальні уваги, зібрані Д. Коцовським на стор. 9. По його думці Шашкевич “старається по змозі получить гарні традиції домашні з найкращими провідними думками сучасних літератур західної Європи”. *Viel gesagt, nichts bewiesen**. Щодо гарних традицій домашніх, то ми вже бачили, що вони властиво д. К-им зовсім у Шашкевича не показані, а щодо найкращих провідних думок сучасних літератур, то й тут д. Коц. був би добре зробив, коли б потрудився їх показати. Ми не хочемо казати, що їх (найкращих чи не найкращих) у Шашкевича нема, але мусимо сказати тільки те, що д. К-ий ані одної з них нам не показав. Противно, з того, що він даліше говорить про ті “найкращі думки”, видно, що сам він має про них дуже неясне виображення. “Бо чи ж було в тих думках щось, щоб противилось традиціям домашнім? питає д. К-ий.

Звісно, що було та й чи одно! Лишаючись у границях самої літератури і науки: романтизм противився візантійській закостенілості, що у нас сталася “традицією домашньою”; псевдокласичний раціоналізм противився незугарності наших форм літературних, нашому варварському літературному смакові; іронічний скептицизм та цинізм Вольтера і Парні противився нашій релігійній чи псевдорелігійній біготерії; універсалізм Гете, Шеллі, Ріккєрта, Шлегелів противився нашій тісній парафіянщині; гордий індивідуалізм Байрона та Бернса противився нашій безлічній шаблонності; огнистий революційний гуманізм Шіллєра противився нашому рутенському смиренномудрію. Взагалі ми раді б почути, які се “найкращі провідні думки с у ч а с н и х европ. літератур” має на думці д. К-ий, котрі не противилися нашим традиціям? Замість прямої відповіді на се питання він скаже оп’ять в улюблену минувшину і починає гратися аналогіями та зводженням у купу фактів різного розбору. “*Літератури Західної Європи розвивались прецінь на тій самій основі, що й наша, тільки що розвивались свобідніше й багатше*”. На тій самій основі? Досі ми були певні, що в розвою новішої Європи були дві основи: греко-візантійська і римо-латинська. Д. К-ий думає, що основа була тільки одна — візантійська. Інтересно почути докази! “Як до Західної Європи, так і до нас прийшла література від греків з Візантії”. Гм! Але

* (Багато сказано, нічого не доказано).

ж у Візантії ще в IV—V віках нашої ери панувала мова і література латинська! Але ж на латинській мові, починаючи від Мінунція Фелікса, постає ціла величезна література церковна, незалежна від грецької, постає церковна християнська гімнологія, постають хроніки зовсім іншого характеру, ніж візантійські, постають пісні героїчні, секвенції, драми (Гросвіта в XII в.) і т. і., постають писання наукові! З тої латинської літератури черпають перші соки різні “вulgарні” літератури: французька, німецька, іспанська, італійська, навіть потроху й сама візантійська.

“Хто переніс знакомство грецьких писателів класичних до Західної Європи? питає д. К-ий. Гм! Перші перенесли його іспанські та сіцилійські араби, а тільки пізніше, починаючи від XIV віку, візантійці. Та зате Західня Європа зберігала рівно багатий скарб класичних писателів римських. Поминаємо даліше питання д. К-ого про взори західноєвропейської штуки, бо се завело би нас задалеко, а перейдемо до поезії. “Де витворилась нова форма поетична, ритм на місце давнього розміру і рим?” Гм! Ритм на місце розміру! Як коли б ритм і розмір не було все одно. Д. К-ий, певно, хотів сказати: ритм наголосовий на місце квантитативного. На се питання нелегко дати певну відповідь, та правдоподібно сей новий ритм і рим витворився швидше на заході, ніж на сході Європи. Рим стрічаємо вже в Овідія; ритмом наголосовим уложені були давні людові вірші латинські (*versus leoninus** — вони ж і римовані!); ті леонінські вірші панують в поезії латинській в добі упадку римської імперії аж геть в середні віки. Маршові пісні римських легіонів укладані були ритмом наголосовим — і ті пісні послужили взірцями для найстарших гімнів християнських на латинській мові (гл. Ebert, “Geschichte der lateinischen Literatur des Mittelalters”*). “Звідки черпали середньовічні поети Західньої Європи свої теми?” Гм! Одним словом на се відповісти годі. Дещо брали й візантійського, безперечно, та багато йшло й орієнтального з Іспанії від арабів, дещо з класичних споминів італійських (круг легенд про Віргілія-чарівника), дещо було витвором домашніх традицій (французькі *chansons de geste*** , бретонські романи про Артура і Круглий стіл, звірячий епос про Лиса Микиту, іспанські романси про Сіда). “Дант

* (Леонінські вірші)

* (Еберт, “Історія латинської літератури середніх віків”).

** (Героїчні поеми).

оперся на візантійським апокрифічним творі (“Видіння св. Павла” і у нас звісна була частина цього твору п.з. “Хожденіє Богородиці по мукам”), а Дант писав щойно в сто літ по авторі “Слова о полку Ігоревім”. Що має значити се останнє зіставлення — не розумію. Чи й автор “Слова” також оперся на тім творі? А далі, де вчитав д. К-ий, що Дант оперся на “Видінню св. Павла”? “Видіння св. Павла” є одним з премногих творів апокаліптичної літератури, що плодилися так само буйно в греко - візантійським, як і в римо - латинським світі, де постали візії св. Брандана, опис пекла св. Патріка, візія св. Анзельма і т. і. З візій тих у Данта є дуже тільки слабенькі відгомони; головну основу своєї безсмертної поеми він узяв, як це нині звісно, не з тих візій, а з “Summa theologiae” *** св. Томи з Аквіну. Щодо “Видіння св. Павла”, то воно звісно було і в Слов’янщині в старослов’янським перекладі (текст старосл. видав П о п о в. “Библиографические разыскания”). Д. К-ий зовсім невірною мішає сей апокриф з “Хожденієм Богородиці”; се зовсім особливий твір і опертий на зовсім інших джерелах.

Ще один цвіточок ученої бистроумности Д. Коцовського. “Лютера випередили візантійські аріяни (готи), чеського Гуса — болгарські богумили і тісно з ними получені полуденно-французькі альбігензи”. Який зв’язок має се з нашою старою літературою і з Шашкевичем — незвісно. А далі, який зв’язок мають ті факти між собою? Лютера випередили аріани****. Певно, що випередили, бо були давніше від нього, але що ж з того? Чи Лютер пішов їх слідом? перейняв їх науку? Ні! Богумили випередили Гуса — і що з того? Чи Гус нав’язав до їх традицій і доктрин? Ні! Історично беручи, треба б хіба сказати, що Гуса випередив Вікліф, а оба вони з Гусом випередили Лютера; аріани і богумили тут ні при чім. Та й чим же ті аріани візантійські? Арій був єгиптянин, аріанізм у Візантії не панував ніколи.

Із усіх отих натяганих та фіктивних преміс д. Коцовський сміло виводить: “Так отже, знакомлячись з літературами західноєвропейськими, не до в і д у в а в с я Шашкевич нічого такого, що противилось би різко поглядам, які здавна держались і серед нашої суспільності і літератури”. Але ми не знаємо, чи Шашкевич справді знайомив-

*** (“Суть богословія”).

**** Д. К-ий чомусь пише систематично “аріани”, “християни” — не знаю, для чого.

ХТО СКЛАВ РОДОВІД ШАШКЕВИЧІВ

Родовід Шашкевича, що його опрацював інж. Микола Фляк, а який був опублікований в "Шашкевичіяні" ч. 2, 1964 р., зацікавив мене, бо свого часу інж. Зелінський оповідав мені, що разом з ним на будові автостради Загреб — Білгород працював теж інж. Шашкевич, а який мав бути споріднений з родом Шашкевичів в Україні, звідки вийшов пробудитель українського народу, Маркіян Шашкевич. Дані, що їх подав М. Фляк та сердешний лист редактора "Шашкевичіяни", д-р М. Марунчака, навели мене на дальші розшуки. Зокрема мені хотілось відповісти на питання, хто був автором родоводу "Шашкевичів" й яка є доля Шашкевичів, що вивели свій рід від Антона, брата Маркіяна, а який проживав в Будапешті. Всебічні розшуки по цілій Югославії довели, що Іван Кивелюк з Білгороду написав листа та заподав, що йому до війни були відомі двоє Шашкевичів, але зв'язки з ними обірвалися з Другою світовою війною.

Одного дня заслона відкрилася. В білгородській "Політиці" з 24. 6. 1966 була подана посмертна згадка про Софію Шашкевич з дому Трифунович, дружину інженера Михайла, сина Антона Шашкевича. В "Політиці" можна було довідатись про автора некрологу. Таким шляхом Іван Кивелюк й я знайшли дальшу нитку до родоводу Антона Шашкевича. В Білгороді проживала дочка покійного Ми-

ся з західноєвропейськими літературами і чи знайомився з ними власне так, як їх знає д. К-ий. У писаннях своїх, оскільки тямлю, Шашкевич ніде не вибігає поза круг Слов'янщини. Та д. К-ому, мабуть, ходило про те, щоб показати нашим сучасним, а особливо молодіжці, що знайомитися з західноєвропейськими літературами і тепер не стоїть, бо, мовляв, усе добре, що в них є, є і від віків було й у нас, а злого, звісно, не варто й переймати. Чи ми вже десь колись не чули подібної філософії? Чи не приписують подібних поглядів Омарові, що мав спалити Александрівську бібліотеку? Та ні, "великий Омар" нічого подібного не говорив. "Противно, — додає він, кидаючи ще й Осу на Пеліон, — література наша розвивалась все досить рівномірно і рівнобіжно з іншими літературами Європи так щодо форми, як і щодо провідних гадок". Сю думку досить навести, полемізувати з нею не треба.

Іван Франко

хайла Шашкевича, пані Персіда, заміжна Теодорович. Її відвідує І. Кивелюк, запізнається з багатим родинним архівом цієї родини та одержує дальші дані відносно членів родини Антона Шашкевича, брата Маркіяна. Персіда Шашкевич - Теодорович, так всна офіційно підписується, запевнила І. Кивелюка, що автором основного родоводу Шашкевичів був фельдмаршал Олександр Шашкевич, син Антона Шашкевича і матері сербки Юдити Беріч. Олександр був зацікавлений своїми двонаціональними предками, історією українського народу і земляками свого батька, які стаціонували у військових гарнізонах, де він служив при війську. Будучи в Генеральному штабі у Відні, він переписувався з визначними українськими одиницями у Львові, Кракові та Перемишлі. Його переписка була підштовхом та натхнінням до складення родоводу. В той час, а був це кінець 19-го століття, було модним написати такий родовід німецьким гогіком, а пояснення до того подавати латинкою, фсзетично пристосованою до слов'янської мови. Так опрацьований родовід автор помножив його на декілька копій і порозсилав їх усім рідним в Україну, до Галичини, свободу братові інженерові Михайлові а також його дітям, що тоді перебували в Словенії на півдні Австро-Угорщини, теперішній Югославії. В пані Персіди заховався такий родовід. Поодинокі члени родини доповняли ці родоводи дальшими своїми даними. На такому родоводі є два а часами більше почерків письма. Пані Персіда була зворушена відвідинами земляків свого діда та батька і прямо в сльозах радості оповідала про минуле своїх рідних. Вона дала дальші смитки родинного пов'язання. Іван Кивелюк та Маріян Тумир відвідали Олександра Шашкевича й його матір Йосипу. Ці підтвердили достовірне твердження пані Персіди, що фельдмаршал Олександр Шашкевич, який у родині Шашкевичів був неначе батьком -опікуном всіх, був тим, що призбирав докладні дані до Шашкевичівського родоводу та зготував ціле родинне дерево як для тих, що були на Балкані, так і для тих що були в Україні. Припускати треба, що копія такого родоводу дісталася теж в посідання родини Шашкевичів в Едмонтоні, а який був опублікований на сторінках "Шашкевичіяни". Ті, що відвідували членів родини Шашкевичів, були зворушені їхньою ввічливістю, зацікавленням минулим свого роду та готовістю допомогти у всему. Зокрема, всі вони не жаліли нічого зі свого родинного архі-

На знімці пані Персіда Шашкевич - Теодорович, в Югославії, внучка Миколи Шашкевича, брата поета Маркіяна. Побіч Микола Каган (зліва) та Іван Кивелюк передали їй від імені Заповідника Маркіяна Шашкевича збірник "Шашкевичіани" та привітання від земляків у Канаді. Пані Шашкевич - Теодорович переслала Заповідникові низку матеріалів про рід Шашкевичів в Україні і на Балканах. Матеріали ці будуть використані в наступному числі "Шашкевичіани".

ву, щоб в копії, чи навіть в оригіналі передати до архіву Заповідника Маркіяна Шашкевича у Вінніпегу. Відчувалося, що в родині Шашкевичів плекалась велика любов до Маркіяна та його сина Володимира. Коли хто із них відвідував Львів, то уважав своїм обов'язком піти на могилу Маркіяна. Впадає ввічі, що балканські Шашкевичі,

РІД ШАШКЕВИЧІВ

Ще до недавня було у нас вкорінене переконання, що рід Шашкевичів скінчився на синові Маркіяна Шашкевича, Володимирові, який помер в 1885 році та похоронений у Львові. Відомо, що по ньому не залишилося жадного потомства і звідси склалося враження, що тим самим на ньому закінчився рід Шашкевичів. У нас переочували один факт, що Марк'ян Шашкевич мав ще трьох братів та сестру Юлію, як також були стриччїні Шашкевичі Маркіяна. Щойно в 1964 році, коли на сторінках "Шашкевичіяни" опубліковано родовід Шашкевичів*), виявилось зможене зацікавлення цим славетним родом. З одної сторони до редакції "Шашкевичіяни" посипались докори деяких шашкевичезнавців, мовляв опублікований родовід не тільки не роз'яснює ситуації цієї родини, але ще більше її заплутує, а з другої сторони звеличники культу Маркіяна Шашкевича стали робити розшуки за рідним и Пробудителя в різних країнах та континентах.

В 1964 році в "Шашкевичіяни" було розкрито родовід Миколи Шашкевича, брата Маркіяна та частинно було

і не тільки вони, мали велике замилювання до військової шгуки. Правдоподібно пішло це по лінії начальника цього роду Антона Шашкевича, що був капітаном австро-угорської армії. Внук Антона, Володимир, був адміралом югослов'яської фльоти. Після Другої світової війни він переїхав до ЗДА. Це теж надзвичайна постать в родині Шашкевичів на Балкані. Звеличники культу Маркіяна Шашкевича одержали від Шашкевичів для передачі до архіву у Вінніпегу численні документи. Є це щира жертва рідних Шашкевича для архіву Маркіяна Шашкевича. Цим вони засвідчили своєю пошану до великого духа Маркіяна та прив'язаність до свого великого українського народу. Іван Кивелюк та Микола Каган передали на руки пані Персиди Шашкевич-Тсодорович всі числа Шашкевичіяни, як вияв пошани до родини Шашкевичів, а зробили вони цей жест гідности від імені Заповідника Маркіяна Шашкевича. Ця небуденна і зворушлива зустріч відбулася в дні 28 серпня 1966 року. Всі приявні на цій зустрічі відчули на собі благословенне п'ятно Творця, що "Українсько-муду Роду нема переводу".

Микола Т. Каган

*) Гляди стор. 52. "Родовід Шашкевича", написав Микола Фляк.

кинено світло на лінію Шашкевичів, що виводила своє родинне коріння від Антона, молодшого брата Маркіяна, який, як відомо, проживав в Будапешті (Будимі, де в 1836-37 році появилася "Русалка Дністрова"). Доля цієї вітки родини Шашкевичів не була відома українському загалові та нашим шашкевичезнавцям. "Шашкевичіяна" враз зі своїми читачами не покидала надії віднайти цю родичку на Балканах. Розсилання "Шашкевичіяни" на відомі адреси в Мадярщині та Югославії, а в парі з тим інтенсивне листування дали надзвичайно задовольючі висліди праці. Впродовж двох років неупинних старань сьгодні повістістю відкрито сторінку родоводу Шашкевичів на Балканах. Виявляється, що в цьому роді були і є чільні постаті, які визначилися в науці, письменстві а передусім у військовому ділі. В цій родичці були військові старшини найвищого ступня, приміром син Антона Олександр був фельдмаршалом австро-угорської армії та був дуже близько цісарського Габсбурського двору. Знову внук Антона Володимир був адміралом королівської югославської флоти і т. п. Виявляється, що в родинних архівах цього амбітного роду заховалося теж багато пам'яток з України, що своєю тематикою стосуються передусім родини Шашкевичів та творчості і культу Маркіяна Шашкевича. Наявно впливає з оповідань членів цієї родини, як також це виявляється з призьбраних пам'яток, що Шашкевичі на Балканах почували себе членами родини Шашкевичів в Україні та мали великий сентимент до країни своїх предків, хоча проживали поза Україною довгі десятки років та були спорідненими зі старими сербськими та німецькими родами. Одним з цікавих доказів цього глибокого сентименту до української землі служити може навіть така дрібниця, як збережена кора української берези з Росільної в Карпатах, яку онук Антона Урош, старшина австрійської армії, переслав в 1916 р. з війська своїм рідним до Слов'янського Броду. Студія багатого листування Шашкевичів допоможе значно в дослідженні родинних стосунків Шашкевичів, знова документальні дані закріплять не один важливий факт зі шашкевичіяни.

Шашкевичі на Балканах виявили також автора родоводу, що був опублікований в "Шашкевичіяні" та докладно уточнили родинні пов'язання не тільки на Балкані, але теж і в Україні. Завдяки балканській родині Шашкевичів родовід Великого Пробудителя стає доступним для всієї української спільноти.

ЧИТАЛЬНЯ УКРАЇНСЬКИХ БОГОСЛОВІВ У ЛЬВОВІ ІМ. М. ШАШКЕВИЧА

Перші її роки 1849 - 1890

Читальня в Духовній Семінарії — це була установа, де богослови, поза офіційними зайняттями, приготувалися до майбутньої громадської праці. У львівській Духовній Семінарії постала Читальня ім. М. Шашкевича в половині минулого сторіччя, коли її було найбільше треба. Тоді прийшла година пробудження галицьких українців. Треба було доганяти інші народи, що випередили нас на кілька століть. Взірцем для молодих питомців станув Маркіян Шашкевич.

Читальню організував питомець II-го року, Василь Ковальський. Він перебував якийсь час у Відні на студіях. Чужинецькі товариства, бібліотеки, організації суспільно-політичного життя — звернули на себе увагу молодого студента й заставили його до думок над долею галичан. Безодня темряви і забуття, в якій вони животіли, темнота духовенства, брак провідників, спонукали Ковальського, що вступив до Духовної Семінарії 1849 р., почати організацію. Тодішній ректор Семінарії, о. Бохенський згодився на проєкт ініціаторів. Дав навіть 50 гульденів на закуплю

В архівних документах цієї родини подається таку транскрипцію Шашкевичів: по українськи “Шашкевич”, по польськи “Szaskiewicz”, по югославськи латинкою “Saskjevic”, а кирилицею “Шашкиевич, знова по англійськи “Shashkevich”. Балканська лінія Шешкевичів, доцінюючи працю Заповідника Маркіяна Шашкевича у Вінніпегу, передала всі цінніші матеріяли в оригіналах або в копіях на збереження до Заповідника. Тим самим архів Шашкевичів на Балканах став цінним вкладом в розбудову загального архіву Заповідника Маркіяна Шашкевича в Канаді.

Наша праця має за завдання докладніше з'ясувати родинні зв'язки Шашкевичів в Україні і закордоном та подати докладніші дані про матеріяли, що досі збереглися поза Україною з ділянки шашкевичіани.

(Продовження в наступному числі)

Михайло Г. Марунчак

часописів та кінцевого урядження. Питомці сходились до Читальні численно. Часом давали концерти з нагоди народних річниць і в честь Владик.

Та доки був у Семінарії Ковальський, Читальня розвивалась. Але скоро запал остиг. Не стало Ковальського, забракло ідейних одиниць. Щойно в 1860 - 3 рр. змінилося на краще. Наш визначний учений Юліян Лаврівський запропонував питомцям співпрацю у складанні німецько-українського словника. За рік увесь матеріал був уже готовий і переданий Омелянові Партицькому, який видав словник.

У 1863 р. Виділ Читальні перевів збірку 100 гульденів, як дар для буковинського поета Юрія Федьковича, що проживав у прикрих матеріальних умовах.

Рік 1871 приніс поважні спроби оживити читальняне життя. Та тоді перший раз на арену виступили партійні справи. Москвофільське "Слово" накинулось на народовецький рух у Читальні. Партійна гризня абсорбувала всі сили питомців. Народовці були в меншості, але все таки не давали заглушити себе москвофільській масі.

Справою Читальні зайнявся Сильвестер Лепкий. Моральна й фізична підтримка прийшла від питомців, ректорату й Митрополита. Читали політичні днівники й часто велись інтересні дискусії. Улаштовували музикально-деклямаційні вечори й наукові відчити. Нараз заборонили читати політичні часописи й Читальня занепала. Видно комусь вона не подобалась, а таких серед тодішньої громади було багато. 1871-им роком кінчиться перший період існування Читальні. Працювали одиниці, а коли уступали, наставляв застій. Ізза партійних спорів чергувались запал і мертвечина.

Боротьба з москвофільством

За ректорату о. Александра Бачичьського (1890) та від часу будови нового семінарського будинку почалась реорганізація життя в Семінарії. О. Ректор особисто багато причинився до цього, заохочуючи скликувати сходини, влаштувати доповіді і вистави. Виключено партійні спори, складено статут, побільшено бібліотеку й число часописів, засновано при Читальні кружки — драматичний, співацький, економічно - господарський, літературно - історичний і лінгвістичний. Щотижня відбувалися сходини з рефератами. Між обома партіями панувала згода. Давали

концерти не тільки в честь Т. Шевченка і Ю. Федьковича, але й ... М. Качковського.

У 1892 р. на Загальних Зборах побідили москвофіли. На столах Читальні з'явилися московські часописи. З самого Петербургу приходило їх 20, а з ними навіть "Свьтъ", що пропагував панрусизм і цареслав'я. З українських залишилось тільки "Діло". Народовці вислали інтерпеляцію до виділу Читальні з 84 підписами, але дістали тверду відповідь: "Читальня імієть рускіє часописи — а на полонофилскіє нѣтъ фонда". Та партія народовців кріпшала. У 1895 р. на Загальних Зборах народовці побідили. Зразу вичистили Читальню з москвофілства. Головна тут заслуга Платона Карпинського і Володимира Куницького.

Поодинокі кружки розвивались, якщо були ініціатори. Для прикладу, браття Нижанківські оснували співацький кружок. Доки вони були, кружок діяв, коли відійшли, занелав.

При Читальні був театральний кружок, який під режисерією Максима К'наша і М. Королюка давав театральні вистави й улаштував концерти. Цей кружок розвивався добре і під кермою В. Чайковського до 1900 р. Виділ Читальні мав і ту заслугу, що під проводом В. Пилипенка члени Читальні відвідали в 1896 р. етнографічну виставу в Празі та були приявні в липні того року на все-слов'янським з'їзді у Велеграді.

Літературно-історичний Кружок у 1898 р. перейменовувався на Літературно-Наукове Товариство, зі секціями богословською і економ'чно-суспільною.

Богослови приготували до видання твори Миколи Устіяновича, але видало їх Наукове Т-во ім. Шевченка. У 1895 р. П. Карпинський започаткував переписку з закарпатськими братами, щоб їх усвідомлювати національно. А ще з початком 1900 р. засновано "Слов'янський Кружок", який гарно розвивався.

"Сецесія"

Початок ХХ. століття заповідався невсесело. Прийшло тоді до відомої "сецесії" українського студентства з львівського університету. Декан богословського виділу університету о. Др. Фіялек, неприхильний до українців, виступав проти того, щоб питомці вписувалися на виклади по українськи. Висмівав їх прізвища. Богослови не піддалися рішенню декана, щоб уживати в урядових справах лише польської мови. Заворушилось усе українське студентство.

Світські студенти й богослови зібрались на велике віче, на яким ухвалено резолюцію з домаганням українського університету. Віче відбулось нелегально. Кількох студентів видалили з університету. Понад 600 студентів, у тому й богослови, покинули львівський університет та перенеслися на високі школи до Кракова, Відня і Праги.

Нове життя

До Семінарії повернулися богослови в жовтні 1902 р. Тут застали реформу, яку з доручення Митроп. А. Шептицького переводив новий ректор о. д-р Григорій Хомишин. Зачалась серйозна праця. Її вислідом був виданий у 1902 р. "Альманах".

Новий ректор станув понад партії і ніодної не протегував. Таке його становище зразило українців. Це використали москвофіли й оснували свій кружок. Та коли стали прилюдно проголошувати цареслав'я і приготовляти печір у честь Пушкіна, ректорат розв'язав кружок.

Реформа Семінарії привела богословів до інтензивнішої, але іншої праці. Замість праці в Читальні звернули всі свої кращі сили на видавання власного кварталника "Католицький Вхід". Згадуваний вище "Слов'янський Кружок" найкраще розвивався у 1905 р. Переписку поширено на буковинських і зазбручанських богословів. Буковинцям стаало живіше бити українське серце й вони теж заснували у своїй Семінарії читальню.

Ізза браку фахівців, а може й фондів, у 1908 р. перестав виходити "Католицький Вхід" і завмерло життя в "Слов'янським Кружку". Зате всі зусилля були звернені на освітню акцію. На зборах 10 липня 1908 р. покликано до життя "Просвітний Комітет", який зайнявся справою доповідей, що їх богослови виголошували й по сільських читальнях. Це були часи, коли соціалізм був дуже в моді, а матеріялістичний світогляд вдирався у суспільні кола. Богослови мали паралізувати ті нездорові впливи.

Крім освітнього розвивався і господарський кружок. Також і Ректорат увів обов'язкові години агрономії, де фахові доповіді виголошували замісцеві прелегенти.

Наукове Товариство перестало існувати, а всі його секції (богословську, літературну й економічну) увійшли під заряд Читальні. Читальня доповнювала бібліотеку, передплачувала майже всі галицькі часописи й деякі заграничні. Відбувались правильно концерти в честь Митрополита й національних світочів. Перекладено на українську

мову й видано в 1910 р. твір проф. о. д-ра Бідерляка п. н. "Sociale Frage".

Розвій Читальні за ректора о. д-ра Йосифа Боцяна

У Львівській Духовній Семінарії існував уже давно Богословський Кружок, але аж до 1911 р. не залишив по собі ніяких записок. Він був тільки секцією Читальні українських богословів. Зміна настала шойно по феріях 1910 р., коли ректором став о. д-р Йосиф Боцян. За його ініціативою відновлено "Богословський Кружок", який згодом переформувався на "Теологічно-Наукове Товариство".

о. д-р Йосиф Боцян, людина глибокої науки й щирого серця, побудив усі семінар'їні товариства до буйного життя. Кожної неділі й свята питомці, на його доручення, розходились і роз'їздилися по читальнях Львова й довколишніх сіл з доповідями. Можна сміло твердити, що о. ректор Боцян зі своїми питомцями зукраїнізував Львів і кацапський львівський повіт. Для Кружка спровадив він багаті брошури національного й апологетичного змісту та заохочував поодиноких питомців зайнятись студіями тих наук, що їх не давали університетські виклади. Приходив сам на сходи та часто відбував з ними наради й дискусії. Тоді число питомців доходило до 200.

Тим часом над Галичиною нависла буря. Змагалась цареславна агітація. Москвофільство підносило голову. І в Духовній Семінарії питомці виступили проти москвофілів і зареагували голодівкою. Дійшло до того, що в лютім 1912 р. Семінар розв'язано. Після переведеного слідства деяких питомців таки не прийняли в семінарські мурі, між ними й голову Богословського Кружка Павла Мазура. Загальний Збір Кружка 5 травня 1912 р. вибрав головою заслуженого Антона Стельмаха.

Наче на пом'ч для доброї справи післало Провидіння до Духовної Семінарії **Антон Стельмах**, хоч слабого здоров'ям, але людину великих талантів, правдиво християнських чеснот і муравлиної праці. Цілий Семінар шанував цього непоказного товариша. За короткий час він залишив доволі цінну спадщину нашій богословській літературі. Антін Стельмах бачив, що питомці мало цікавились Богословським Кружком. Тому старався зробити його інтересним своїми дуже цікавими та завжди актуальними доповідями, які стягали до викладової залі весь актив питомців. Сер'ю викладів започаткував А. Стельмах темою: "Атеїзм у світлі правди і науки". Доповідач уміло

передискутував сучасні модерні кличі, а питомці цілий тиждень обговорювали доклад і дискусію. Після цього відбувались дальші доповіді.

Т-во св. Апостола Павла зацікавилось тим Клубом та запропонувало приготувати до друку популярні релігійні книжечки. До виготовлення таких еляборатів зголосились кількох питомців.

Під кінець 1912 р. Богословський Клубок переіменено на Товариство Українських Богословів. Статут доручено приготувати Антонові Стельмахові і Миколі Чубатому. Молоді богослови плекали також спів, музику, літературу; цікавились також малярством.

Ідея о. Маркіяна Шешкевича в семінарських мурах росла та видавала стократні плоди на моральному, культурному й господарському полі Галицької Землі та далеко поза її границями. Той подив та взаїмне довір'я залишилися завжди свіжі в житті кожного члена і були йому, в його священничій і громадській діяльності підмогою до праці. В тій праці кріпила всіх свідомість, що разом з ним змагаються і працюють їх товариші — давчі члени Читальні ім. Маркіяна Шашкевича, пробудителя Галицької Землі.

Друга ідея — набутий світогляд і набуте знання ширити між українським народом. Чи знайдеться у Галичині якесь національне товариство, де ініціаторами, робітниками, добродіями не були б священники — колишні члени товариства “Читальні Богословів”.

По вакаціях 1912 р. настали нормальні часи. Оживився особливо Драматичний Клубок. Дохід з вистав ішов на народні цілі. Докінчувано збірку на стипендію з легату ім. М. Шашкевича. Сума грошей доходила до 5 тисяч корон. У цілі поширення культу М. Шашкевича виділ Читальні переводив збірки на будову пам'ятника. Заходом Читальні перекладено на українську мову твір Єп. Л'кавського “Unic Brzeska”. Виділ заснував також Руханковий Клубок.

До нових ділянок діяльності товариства треба зарахувати працю богословів для передміської дітвори. Наука катехизму та національних засад врятувала не одну душу від денационалізації.

Читальня ім. М. Шашкевича по війні

Світова зовірюха перервала працю товариства. Московські війська залили повінню Галичину. Опісля наступили

події, що давали надію з'єдинення українського народу в одній Церкві в час будівництва Української Держави. Та після світлих подій прийшли часи народнього лихоліття. Поляки зайняли Галичину. Польське військо покинуло будинок Семінарії щойно в квітні 1923 р. Українські вояки, що ще вчора носили кріс, ставали богословами.

Аж у 1926 р. Головний Виділ Т-ва "Просвіта" знову закликає питомців виголошувати доповіді по Читальнях міста Львова. Засновується "Просвітний Кружок", що нараховує 86 членів. Вони йдуть в народ, дають доповіді та переводять збірки на Рідну Школу у формі коляд тощо.

Того ж року відновлено Читальню ім. Маркіяна Шашкевича у Львові. Збори відкрив ректор о. д-р Йосиф Сліпий, що у своїй промові заохочував плекати славну традицію українських богословів і побажав Товариству найкращих успіхів. Зборами проводив В. Головінський, а статут зреферував Лев Глинка. Товариство мало подвійну ціль:

1. Внутрішня: самоосвіта і плекання священичої та громадської солідарности й дисципліни.

2. Зовнішня: ширення католицького світогляду й освіти серед найширших мас українського народу.

Товариство поділялось на три секції: 1) Богословська, 2) Суспільна, 3) Культурно-освітня.

Засоби Читальні: а) слідкує за проявами життя на основі часописів і різних видань, б) приготує доповіді і систематичні виклади з дискусіями, в) улаштовує музично - вокальні концерти, аматорські вистави і літературні вечори, г) запрошує кожного року прелегентів з доповідями на теми священичої і громадської акції, д) приготує реферати з релігійної та національної д'лянки для читалень й інших установ та дбає про видавання літературних і наукових творів, е) удержує бібліотеку.

Членами Читальні могли бути тільки питомці Семінарії.

Товариством управляв Виділ, зложений з голови, 6 виділлових і 3 заступників. Діяльність Виділу перевіряла Контрольна Комісія. Засідання Виділу відбувалися часто, чи то для вибору провідників секцій, чи приготування для них правильників, упорядкування бібліотеки, до помочи учням і др.

У 1927 р. відсвятковано Першого Листопада, День "Просвіти" і Роковин о. М. Шашкевича. Рівень діяльності з кожним роком значно підносився. Закуплено цілий ряд

нових книжок. При Читальні засновано кооперативу богословів, яка приносила дохід. Найживішу діяльність проявляла Освітня Секція, Протинікотинна і Протиалькогольна.

Заісновує в Читальні теж постійний Фонд Допомоги українським інституціям. У 1929 р. зібрано на ту ціль 1,120 зол. Тоді видвигнено теж клич, щоб усі ставали членами "Просвіти" і "Рідної Школи". Виділ нав'язав контакт зі студентами, що перебували на студіях за границею.

Передбачуючи, що майбутньому священникові придатуться відомості про кооперацію, Суспільна Секція улаштувала **Косперативний Курс**, що відбувався упродовж двох тижнів навесні 1931 р. На цьому курсі викладали прелегенти, делеговані Ревізійним Союзом Українських Кооператив. На протиалькогольнім і протинікотиннім курсі викладав о. д-р Цегельський і інші.

З Товариством ім. М. Шашкевича в Золочеві нав'язав Виділ Читальні контакт і члени Читальні взяли за постійне ширення ідеї і культу о. М. Шашкевича, головною серед теологів. о. ректор д-р Йосиф Сліпий радив теж збирати пожертви на будову церкви на Білій Горі. 7 червня 1931 р. голова Товариства ім. Шашкевича в Золочеві д-р В. Баньо виголосив для богословів реферат, заохочуючи їх до пропаганди імені о. Маркіяна. Вислідом праці Виділу в тому напрямі було улаштування членами на феріях кількох академій та концертів у честь о. М. Шашкевича. На засіданні дня 6 грудня 1931 р. рішено набути на власність Товариства 5 моргів землі на Білій Горі, а для тієї цілі заложено окрему щадничу книжку.

Загальні Збори Т-ва Богословів ім. М. Шашкевича прилучились до українського і світового протесту проти переслідування більшовиками релігії в Советському Союзі, а передусім в Україні. Збори запротестували теж проти кривавого переслідування католиків-українців згуртованих при гр. кат. церкві в Києві та проти заслання душпастиря цієї церкви, о. Миколи Щепанюка, на Соловецькі Острови.

Дальша діяльність Читальні

Як і давніше, так і тепер 20 світських студентів користали з дарових харчів, що їх чергою відступали члени. На феріях активні члени працювали по Читальнях "Просвіти", Кружках "Рідної Школи", "Соколах", "Лугах".

Їхніми заходами відбулось 50 вистав і 33 концерти.

У 1932 р. 1-го листопада відбулася Листопадова Академ'я, а 7 листопада панахида з проповіддю на Личаківському цвинтарі за спокій душі бл. п. о. Маркіяна Шашкевича; 4 лютого 1933 р. влаштовано академію для вшанування 15-літньої річниці бою під Крутами; відбулися сходи для вшанування 20-ої річниці смерті Миколи Лисенка та святочні сходи присвячені пам'яті Т. Шевченка.

Виділ покликав новий комітет для підготовки матеріалів до Альманаха Богословів, що появилася друком 1934 року.

Заходами Богословської Секції відбувся тиждень католицької преси, а заходами Літературної Секції свято в 120-ті роковини народження Т. Шевченка. До великих досягнень Товариства треба зарахувати концертне турне 16 хористів, членів Товариства, з Шашкевичівськими концертами в 19 місцевостях, під проводом В. Жолкевича. Чистий дохід з тих концертів призначено на викуп Білої Гори в Підлісся. Загальна сума до 1 квітня 1934 р. дійшла до 1.037 зол.

Заходами Виділу переведено 29 жовтня 1933 р. День національної жалоби й протести проти червоного наїзника на східні землі України. Відправлено тоді співану Службу Божу, під час якої усі питомці прийняли св. Причастя у наміренні голодуючих. Після Служби Божої відбулись сходи з інформаціями про страчне положення в Україні. На знак протесту всі перевели в цей день голодівку і грошеву збірку.

31 жовтня 1933 р. відсвятковано Листопадову Річницю. Була Служба Божа зі спільним Святим Причастям і ввечері святочна Академія. 26 листопада відбулася святочна академія у честь Священномученика Йосафата, а 9 листопада, як і минулого року, панахида з проповіддю на могилі о. М. Шашкевича. 12 грудня Товариство влаштувало академію у честь Митрополита Кир Андрея, яку звеличали своєю присутністю Преосв. Кир Никита, о. Ігумен Климентій Шептицький, Капітула, Ректорат та Отці й Професори Академії.

Так розвивалась діяльність Читальні до часу Другої світової війни.

о. Дамаскин Попович, ЧСВВ

ВІД КУРАТОРІЇ ЗАПОВІДНИКА

Кураторія Заповідника Маркіяна Шашкевича з великою радістю прийняла вістку про існування родини Шашкевичів на Балканах. Ця радість змоглась ще більше, коли то глени родини Шашкевичів на Балканах нав'язали безпосередні стосунки з Редакцією "Шашкевичяни", Заповідником Маркіяна Шашкевича та передали низку цінних документів для дослідження.

Кураторія Заповідника погувається зокрема до великої вдячності пані Персиді Шашкевич-Теодорович за надіслані до архіву Заповідника цінні знімки, за відступлення Заповідникові важливих документів та за те, що як одна з найстарших в роді живучих Шашкевичів, розказала про цей рід, що жив в Будапешті, Відні та на Балканах та заховала про нього надзвичайно цікові деталі.

Окрему подяку пересилає Кураторія Заповідника ім. М. Шашкевича п. інж. Олександрові Шашкевичеві та його матері пані Йосині за те, що передали до репродукції документи Военного Архіву з Відня, як також зніскенні знімки з родинного архіву.

Велике спасибі висловлює Кураторія Заповідника Маркіяна Шашкевича п-і Смільці Шашкевич, панні Софії Шашкевич та панству Михайлові й Ользі Шашкевичам в ЗДА за їхнє велике заінтересування Заповідником Маркіяна Шашкевича у Вінніпегу, дальше за їхні важливі репродукції родоводу Шашкевичів та різних документів, як теж вартісні оригінали, надіслані Заповідникові. Одночасно окреме щире спасибі висловлює Кураторія Заповідника Маркіяна Шашкевича панні Софії Шашкевич, що не жаліє труду і гроша та невтомно працює, щоб передати Заповідникові кожну цінну деталю про Пробудителя та про Шашкевичів.

До архіву Заповідника наспіли теж документи, що збереглися в родині Шашкевичів в Едмонтоні, а які виводять свій рід від брата Маркіяна, Миколи. Їм теж складаємо щирю подяку, а зокрема пані Катерині Горбай - Шашкевич та п. інж. Василеві Горбаєві. Їхній архів дав певну нитку до дальшого успішного дослідження.

Кураторія Заповідника Маркіяна Шашкевича у Вінніпегу щиро вітає всіх Шашкевичів, рідних Маркіяна, що розкинені по Югославії, ЗДА і Канаді, а які так сердешно відгукнулись на заклик Кураторії Заповідника Маркіяна

Шашкевича. Всім їм Кураторія Заповідника висловлює щире українське “дякуємо”.

Кураторія Заповідника Маркіяна Шашкевича та Редакція “Шашкевизіяни”.. погуваються до милого обов’язку висловити прилюдну подяку гитагам “Шашкевизіяни” та звелизникам культу Маркіяна Шашкевича в Югославії за їхню дослідну працю над родоводом родини Шашкевичів на Балканах. Ця подяка спрямована передусім таким особам: п-ві Миколі Каганові, п-ві Іванові Кивелюкові та п-ві Маріянові Тумирові. Ця позесна трійка доложила багато зусиль і труду, щоб повністю схопити минуле Шашкевичів поза кордонами України, зокрема відноги цього славетного роду на Балканах. Вони теж списали родинні перекази Шашкевичів та переслали для використання в “Шашкевизіяни”. Один із таких, пера Миколи Кагана, поміщуємо в цьому гислі. Микола Каган, що є автором нарису п. н. “Хто склав родовід Шашкевичів”, невситущо трудився, щоб дійти твердого коріння правди. М. Каган й І. Кивелюк склали на підставі нових даних родовід Шашкевичів і цей родовід помістимо в наступному гислі нашого збірника “Шашкевизіяни”, Він є доповненням родоводу Шашкевичів, що його опубліковано в “Шашкевизіяни” в 1964 р.

ЛИСТИ МАРКІЯНА ШАШКЕВИЧА ДО ТАДЕЯ ВАСИЛЕВСЬКОГО ¹⁾

24 травня 1835 р.

Ясновельможний пане, найласкавіший наш добродію!

Радісна для мене є звістка про збірник, який зберігся після падіння Пулав. Вдячний з найвдячніших, що ясновельможний пан зволили вибрати мою бідність до так важливої послуги, однак не можу з приводу погіршення мого здоров’я від часу щотижневої непогоди прибути телер до Дикова; нестерпний біль голови чую і настільки сильне ослаблення, що, здається, тепер до будь-якої розумної праці нездатний; найдалше за два тижні буду особисто служити вельможному панові.

Залишаюсь з належною пошаною і щирою вдячністю ясновельможному панові радникові послушним слугою.

Мар’ян Шашкевич

Кн(яже), 24 травня 1835

¹⁾ Вперше надруковано у львівській газеті “Руслан”, 1906, ч. 2.

Тадей Василевський, дідич села Княжого. Він опікувався Шашкевичами по смерті батька Маркіяна.

ДО МАТЕРІ

Найкоханіша мамо добродійко!

Прошу дуже красно, щоб мама кохана була ласкава прислати хутчій Захарцеві ¹⁾ чоботи, бо босий і вже зо два тижні не ходить до школи. Надіялись, що зять на конкурс приїде, але чомусь не приїхав. Я, може, уже цього року стану священиком, бо його екселенція митрополит хоче мене цього року в грудні неодруженого висвятити. Жду поради кох(аної) мами доб(родійки) і с(вященика) зятя. Захарцеві чоботи прошу прислати невідкладно.

Цілуємо руки кох(аної) мами добр(одійки). Сестру і с(вященика) зятя обнімаємо.

Маркіян

Львів. Вручити особисто в руки Терентію Сметані, любезному братові в Княжому.

ДО ДРУЖИНИ

В пресвітеріумі в понеділок ввечері
по молитвах після 10 години, (1)838 (року).

1838 р.

Дорога любочко! Юлюнцю моя!

Хотів би тобі багато розповісти, але чи зумію тобі те написати, сумніваючись, бо це є слова, власне, дрібниця для інших, котрі тільки у великій кількості можуть приходити на думку у плавній, щирій, відвертій, добродушній, веселій розмові розлученого подружжя. Чимало би на мені змін ти помітила, якби мене в цю хвилину, коли це пишу, побачила. Уяви собі твого чоловіка, що сидить тепер за великим столом, накритим великими аркушами товстого, подібного до промокального, паперу, що сидить навпроти одного колеги, який пише лист своїй дружині, хоч колись був недругом жінок і завжди зарікався женитись; уяви собі, кажу, чоловіка твого з прищуватим носом (ти смієшся, думаєш, що від табаки; о ні, я її тепер мало вживаю, бо... не можу), який без бакенбардів виглядає, як голоцюцьок, в старій, зношеній, брудній рясі, втрое над цим папером зігнутого, з горбом на плечах, замість під грудьми, і з таляром, а може, тільки з півталяром зверху на голові (не можу тобі докладно цього описати, бо не маю до чого приміряти, знаю тільки те, що трошки більше, як сороковець); уяви собі, кажу, чоловіка твого так, і уста твої сміятись будуть, а добре твоє серце жалітиме його; але знаєш що, ліпше не ламай собі голову, а приїдь і подивись; і насмієшся, а я тобою сердечно натішусь. Ти

¹⁾ Захарцьо — наймолодший брат М. Шашкевича.

собі думаєш: завжди йому фіглі в голові! — але якби так збоку де до нього зараз приглянулася, здивувалась би і сказала б: то не Маркіян, то не мій чоловік, то не той, що був у Деревні, то не той, що це пише, — споважнілим, але ліпше сказати став псчурим, завжди задуманим, завжди чимось зайнятий, дуже маломовний, ходить не підстрибуючи, а повільно, постійно з тробником під пахвою, що аж йому вже боки повиїдав, який міряє щоденно сто і кільканадцять сходів згори і догори — такий твій Маркіян тепер, але здається (таким) тільки у Львові, в мурах, котрі на мене завжди якийсь непримний вплив справляють і т. д., і т. д., і т. д., і т. д., і т. д.

Від неділі я слуга божого вітвара і хочу і прагну бути вірним, старанним і невсипущим, як ті дівиці у святому евангелії, які не сплять і очікують жениха. Прошу тебе, благаю тебе, єдної рано і ввечері свої побожні із повного серця твого випливаючі молитви з моїми гарячими молитвами, аби мене, вірного слугу божого, Бог підтримати зволи і аби, подавши нам руку свою всемогутню, запровадив нас до храму благословенних і примістив нас біля підніжжя трону свого нерозлучених.

Юлюнцю, проси тата добродія і маму добродійку, щоб дозволили тобі в суботу приїхати і повеселити твого знудгованого чоловіка. Проси маму також від мене і від себе, щоб була ласкава разом з тобою приїхати, бо в неділю візьму останнє посвячення на священика божого. Цілую тебе, дорога Юлю, ти знаєш, як щиро. Кохай мене, як я тебе кохаю, і буду я щасливий, і ти будеш щаслива, бо я тим самим щасливий, що тебе кохаю.

Твій Маркіян

Брата добр(одія), і братову, і другого брата, і маленьку свість поцілуй від мене!

* Лисиною завбільшки з таяр.

ДО БРАТА АНТОНА

Любий брате Антоне!

Лист твій одержав, лише не вчитав з нього того, чого ждав. Постійність з правдивими почуттями є те, що прикрашає людину, що характеризує мужчину. Пам'ятай обіцянку, про святість якої свідчили твої сльози, потішив ти нас і нашу зажурену матір — заплакали ми всі з радості; не дотримався ти (обіцянки) — і плачемо зі смутку; о, коли б ти відчув, як жорстоко і невдячно печуть сльози матері; май хоч крапельку сповнюючого серця чуття! Коли

б ти, кажу, відчув (а я впевнений інколи в цьому), то відвернув би свої необдумані вчинки. Послухай голосу твого брата, який як старший більше пізнав с в і т, л ю д е й і о б с т а в и н и, знає величину смутку і радості, знає їх справжнє джерело. Не на цій дорозі повинен ти шукати справжнього застятя, за котрим, здається, кожен побивається. Воно залежить від правильного виховання д у х у і с е р ц я; я переконаний, що ти знаєш важливість цих слів і цю істину, але замало знати, потрібно пережити. Тобі відома притча про озяблого вужа і орача, який його зігрів, а він йому віддячив жалом; чи назвав би хто-небудь твою невдячність меншою? Та праця в час твого дитинства і слабості, ті безсонні ночі, та дбайливість про тебе — чи не вимагають твоєї вдячності, чи не муситимеш колись віддячити за них, а забуття про це, мабуть, не можна назвати вихованням серця; як може той, хто до рідної матері нечулий, бути чулим до інших? Я питаю тебе.

ДО МИХАЙЛА КОЗЛОВСЬКОГО ¹⁾

16 окто(рія) (1)842

Любезний брате і мила сестричко!

Ждав-єм і ждав-єм звістку від тебе, щоб дочутись, як ся масте і чи горованє ваше однаково тисне вас силою; і став-єм уже тужити, коли вже сонце закотилось, а від вас нікого не видко й не видко. Вибач дитинячій говорливості моєй! Бєсїда моя до тебе видається тобі, як бєсїда парубоцька до дївчини милої, видається легенька, мїлка, вїтрова; но не лай мене за нюю, не давай догани щирому серцю, которе ще не здеревнїло, що знає в собі життя, що тьохкає тьохканєм невсипущим до тих, що го порозумїли і не смїялись, но холодочком дунули на него, що, на силу рвучись із грудей, блукалось сумними пушчами сего свїта і припадало до людей! до студеного каміння, до твердой криці! і знов блукалось, і знов носилось на крилах журби і туги, і, як пчїлка, не в єдно забринїла оконце, не до єдного приклонилось листочка, — но дармо: всюда мертве лице, стовповатї очї, камїнне серце, б'ющєє водяними словами; блукалось, мовлю, і носилось бїдноє моє серце, аж спочило на твоїм серці припочинком солодким, аж виплакали очї тугу на твої груди, аж сплилася душа моя з душею твоєю, як ся спливають води гнучкої Лїмницї з водами Днїстра великоногого. Не лай мене за тую мову! Скажеш: “Не

¹⁾ Вперше надруковано в “Руській бїбліотеці, Львів, 1884, т. III, стор. 60-61.

лаю!" Таж і не смійся! бо, вір мені, коли з тобою хоть на паперці говорю — тож мені легше; але ти ся не смієш — твоє серце добре, так ми повідає моє серце.

Повідаєш, же корець пшениці хочеш ми прислати; я іно чвертку просив-єм для розплодку, набив-єм свеї 4 корці.

Був-єм у Львові, був-єм і на горі — вуй збирався з неділі до вас коло вітїрка приїхати; казав-єм, що їдете до Оглядова; нарешті пригадали собі, же сукня Теклина готова і стануло на тім, щоб Теклюня приїхала, примірила сукню, чи добра, — та й з нею має і вуй приїхати.

Ми також їдем до деревні (у) віторок і, може, не вернемся, аж в четвер; тож міркуй, аби-сь так прислав, жеб коней дармо не трудити.

Не тужить там і не плачте,

В огні нещастя твердне криця душ тугих.

Посилаєм рукавички, а же-смо з дома мало взяли мамони (бо більше не було), тож не купилис-мо черевичок, бо, по правді кажу, не стало; не гнівайтесь. Бувайте здорові.

Маркіян

* Василевський береться за видання часопису, звернувся за дозволом і запрошує мене за співпрацівника для статей українською мовою, які також поміщатиме в цьому журналі.

Вручити особисто Михайлові Козловському, утішківському (уцькому) г(реко)-к(атолицькому) парохіві в Утішкові (польськ.).

ДО МИХАЙЛА КОЗЛОВСЬКОГО

1842 р.

Рідні, любезненькі!

Несеся воздухами до Вас, мої миленькіі, шпарка ластівка, ой ластівка ж то, ластівка! Такої ще ніхто зроду не бачив, бо не то іно, що гарно виспіває та щебече, та так, мов промовляє, а то ще і на зиму не ховаєся, і все снується, і все літає, і все виспіває, що забудеш і біду, і горе, і смуток, і журбу, і, здається тобі, що завсіда весна. От така-то летить до Вас ластівка! При ластівці ступає вагою сановитий, сумний, казав би-сь престарий, Могила і заглядає не так, як ластівка. весело в віконця, а ступає під землю в могили, цілує давній порох, обнімає кості, а, нагорнувши там силу у свої груди, гуляє з вітрами по степах або з вороном попід небеса. От так, братчику! Потішся з ними, полюбуйся, пожурися і поплач, а небавком назад їх до нас пришли. Коли-сь, може, деякий знайшов жемчуг,

що мати наша Русь розронила, заховай або до нас передай: все то разом нанизане вчиниться великим сяючим намистом для шиї пишної цариці. Може, з моїх нісенітниць знайшов-сь дещо ¹⁾, пришли мені, щоб я передав Головацькому, може, єму ся дещо знадобить. Ми от так якось жиємо, та й наш маленький, видиться, не слабший; раді бис-мо, щоб і Ви ніколи смутку не зазнали. Бувайте нам здорові та веселі.

*М. Ю. * Шашкевич*

От, от, був би-м забув. Основ'яненкових повістей другу книжку ²⁾ потому пришлемо. Прехороша там Маруся, окаянный п'янюга Ничипір і таки живісінький на патреті солдат; побачиш сам небавком, коли "Ластівку" і Могилу не довго у себе забавляти будеш, бо вони чужі; вже з Основ'яненком довше будеш балакав. Треба мені тонісінького паперцю на лист до Устияновича, а не маю, лиш такий, якого тобі дві болони на заміну посилаю; уділи мені, будь ласкав.

Маркіян

От ще одно, мої любенькіі! Наш маленький ³⁾ захотів на святого Николая охреститися. Отже ж вже і ми з ним разом дуже а дуже лебедимо: не відмагайтесь, будьте ласкаві, і будьте через хрест святий рідними нашому синові вдруге.

* Маркіян і Юлія

1) Очевидно, М. Шашкевич має на увазі якісь свої рукописи.

2) Друга книга повістей Г Квітки-Основ'яненка появилася в 1837 р.

3) "Наш маленький" — другий син М. Шашкевича Святослав, що помер за життя письменника.

3 надісланих листів

Микола Т. Каган. Югославія:

"Довго я Вам не писав. Причиною була праця над збиранням матеріалів про родину Шашкевичів. Вів я розмови з родинами, щоб той увесь матеріал був точний та пов'язаний з датами народження та смерті. Одержані світлина самі про себе говорять. На кожній заподані прізвища і дати. Також добре, що маємо офіційний доку-

мент з Державного Военного Архіву про Антона, Олександра та Теодора. В тих документах все виписано, від уродження аж до смерті...

Маєте теж цікаві дані про Уроша та з його побуту в Карпатах. Там з Росільної є зроблена з березової кори поштова карточка та розмальована рукою самого Уроша. Коли він був у Львові, то

пішов на гріб Маркіяна, щоб йому поклонитися від імені всіх Шашкевичів на Балканах. Цю карточку передають Шашкевичі до архіву Заповідника.

Раніше переслав я денник Антона Шашкевича, який я переложив на українську мову.

Багато праці в розшуки вложили Іван Кивелюк та Маріян Турмир. Всім їм щира дяка...”

Іван Кивелюк, Югославія:

“...Після того, як я довідався про адресу пані Персиди Шашкевич, я їй негайно відвідав і прямо їй сказав, чому я цікавлюся її походженням. Вона мене вислухала і розпитувала, звідкіля я знаю її братів Уроша і Володимира... Коли я їй оповів, що ми разом ще давно співжили як земляки та були щирими друзями, то вона тоді стала щиросердешна і схвильована. Показувала альбоми і документи, оповідала про все, що заховалося в її пам'яті. Її лице раділо від якогось надзвичайного щастя. Чи то кров відчула в споминах своїх предків, не знаю, що сказати. Я сам мало що не плакав з нею разом...”

Як ми вже кілька днів собі розмовляли і все як слід уточнювали, то створився матеріал до писання. Тоді вона почала детально все своїми словами диктувати...

Передусім варто наголосити, що Володимир Шашкевич, пізніший адмірал югослов'янської фльоти, був командантом одного корабля в 1934 році. На цьому кораблі приїхав король Югославії Александер до Марсїлії, щоб відвідати Францію. Тоді саме він був відзначений президентом Франції Орденом Легії Чести. Склалося так, що саме в тому часі поповне-

но атентат на короля Александра та французького міністра Бартуа. Володимир Шашкевич перевіз тіло короля Александра до Югославії...

Адмірал Володимир Шашкевич помер 1963 р. в ЗДА... Генерал Олександр Шашкевич помер 1910 р. На його похороні був полковник Теодор Шашкевич, син Миколи, брата Маркіяна, а також Тереса Несторович разом з донечкою Наталкою з Галичини... Генерал Олександр похований у Відні... Генерал Олександр переписувався з близькими і дальшими рідними в Галичині а також з тими, що були в Угорщині... Як він приїжджав додів, то нам всім викладав генеалогію Маркіяна Шашкевича й усіх наших предків. Про сина Маркіяна нам дуже багато говорив і казав, що Володимир Маркіянів є наша родинна велич. Генерал Олександр величав працю Маркіяна для українського народу...”

Проф. В. Міяковський, ЗДА.

Просимо прийняти нашу глибоку подяку за надсилку нам дуже цінних і цікавих видань Ваших. Ідея плекання культу наших духовних провідників в такій формі, як це робите Ви, нам здається найдоцільнішою формою вшанування пам'яті”.

Дир. В. Кохан, Вінніпег

“Чек на 25 доларів в прилозі. Це тільки символічна пригадка Президії КУК перед Вами про себе з нагоди звернення Кураторії Заповідника ім. Маркіяна Шашкевича. Цим Президія КУК бажає підкреслити своє признание особливо для Вашої наполегливої і жертвенної праці у тій ділянці...”

ЗЛОЖИЛИ ПОЖЕРТВИ НА “ШАШКЕВИЧІЯНУ”

Зложили пожертви на “Шашкевичіану”

По 55.00 дол.: о. Маріян Цурковський, Торонто;

По 53.00 дол., Видавництво “Пролог”, Нью Йорк;

По 50.00 дол.: Товариство “Рідна Школа”, Вінніпег;

По 40.00 дол.: проф. Михайло Шашкевич, Монтана;

По 25.00 дол.: Комітет Українців Канади, Централя, Вінніпег;

По 12.00 дол.: дир. Іван Тиктор, Вінніпег;

По 10.00 дол.: Теодор Гелемей, Нью Йорк;

По 9.00 дол.: о. Петро Гордій, Норквей;

По 6.00 дол.: о. М Білик, о.В. Стебельський, д-р Т. Мацьків;

По 5.00 дол.: о. М. Оленчук, о. Я. Бенеш, о. Гр.Овчарик, о. М. Старух, о. М. Колодій, П. Сірий, І. Рогатинський, Р. Кальба, о. Т. П. Атаманюк;

По 4 дол.: о. Ю. Малий, о. В. Довговид, о. М. Атаманчук, о. Я. Цегельський, п-і Зоя Плітас, д-р М. Гладишевський, проф. М. Лоза, проф. К. Тучапський, д-р М. М.

Небелюк, о. В. Слабий, д-р П. Ісаїв, інж. В. Севериненко, мгр. В. Гультай, о. В. Довговид;

По 3-50 дол.: С. Жмуркевич,

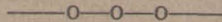
По 3 дол.: о. В. М. Прийма, о. В. Зварич, о. С. Гарванко, С. Кікта, дир. В. Кохан, проф. Т. Залеський, о. Т. Дурбак,

По 2.00 дол.: о. О. Трешневський, о. Ю. Пасічинський, о. В. Лучків, о. Л. Р. Сивенький, о. М. Заяць, о. В. Костюк, о. М. Стародуб, Українська Католицька Парохія, Бруклін, о. Й. Теліжин, о. В. Юник, о. Р. Закревський, о. П. Даревич, о д-р С. Семчук, о. В. Середович, о. Ю. Дубицький, о. В. Осташ, о. В. Бук, о. В. Андрушків, о. С. Городиський;

По 1.00 дол.: о. Ю. Гнатішак, о. М. Дядько, о. Б. Чопей, М. Галібчак, О. Юркевич, І. Драганчук, о. М. Городиський, В. Вивірка,

Щира подяка всім!

Надішліть свій даток і Ви, Дорогий Читачу! Будуймо спільно велике культурне діло, Тільки спільними силами зможемо довершити щось великого!

Музей, Архів і Бібліотека Маркіяна Шашкевича приймуть з вдячністю від Вас найменшу дрібницю, що зв'язана з культом безсмертного Маркіяна. Є у Вас знімки зі Шашкевичівських святкувань в Краю і на еміграції, задержалась промова з того свята, афіш, програмка, стаяжка, лентюжка, квиток вступу? Надішліть це все до Заповідника Маркіяна Шашкевича. Це буде одна з цеголок великої культурної будови. Це дрібна цеголка, але з таких цеголок постане велика будівля. Адресуйте:

Markian Shashkevych Centre
Winnipeg 4., — Canada

49 Euclid Ave.,

